

WEEKEND W WIELKOPOLSCE

KONIN • KŁODAWA • TUREK
I OKOLICE

wielkopolska

wielka historia
wielka przygoda

1 Żaglówka na jeziorze, fot. M. Jankowski, WOT

Weekend w Wielkopolsce

KONIN • KŁODAWA • TUREK I OKOLICE

Wschodnia część Wielkopolski jest bogata w obiekty kulturowe związane z ważnymi wydarzeniami i postaciami w historii regionu i Polski. Tutaj spotykają się szlaki: Piastowski i Bursztynowy. To także obszar atrakcyjny dla osób ceniących aktywny wypoczynek. Są tu zarówno akweny naturalne, jak i nowe, tworzone na terenach pokopalnianych. Warta, ciąg jezior i kanałów stanowią część szlaku Wielkiej Pętli Wielkopolski. Co ciekawe, można tu także odwiedzić podziemną trasę turystyczną, znajdującą się we wciąż czynnej kopalni soli.

KONIN

1 Stupa konińska, fot. M. Jurgielewicz

Początki miasta

Skąd w Koninie wzięły się konie? Legenda głosi, że dawno, dawno temu, kiedy ziemie te porastały nieprzebyte bory, książę Leszek, zapalony myśliwy, wybrał się na polowanie ze swoją drużyną. Gdy zgubił ją w pogoni za zwierzyną, trafił na polanę, gdzie odpoczywali rabusie. Widząc możliwość złupienia bogato odzianego pana, próbowali go obrabować. Wtem dał się słyszeć tętent koni. Rozbójnicy, myśląc, że nadciąga pomoc, porzucili tupy i uciekli. Okazało się jednak, że na polanę wbiegły dzikie konie. Uratowały życie księciu, który z wdzięczności postanowił, że stanie tutaj osada Konin, z białym ogierem w herbie. Tyle legenda.

Początki Konina sięgają roku 1283, a być może nawet 1151, ponieważ taka data widnieje na stupie konińskiej – najstarszym w Europie, poza granicami dawnego imperium rzymskiego, stupie drogowym. Trzeba odwiedzić miasto i poszukać śladów historii. Konin to miasto królewskie, położone na historycznych i turystycznych szlakach: Piastowskim i Bursztynowym, tędy przebiega także szlak

1 Bulwar nadwarciański w Koninie, fot. A. Łącki

1 Konin – widok na kościół św. Wojciecha, fot. K. Farbisz

Wielkiej Pętli Wielkopolski. Świadectwem historycznych dróg jest właśnie **stup koniński**. Wryta na nim tacińska inskrypcja informuje, że stanął on w potowie drogi między Kaliszem a Kruszwicą. Samo odczytanie inskrypcji powoduje mały zawrót głowy – trzeba obejść go co najmniej trzy razy.

Konińska starówka

Stup stoi nieopodal gotyckiego **kościół św. Bartłomieja**. Ciekawy jest sam kościół z gotyckim, barokowym i renesansowym wyposażeniem. W renesansowej kaplicy na uwagę zasługują nagrobek fundatora Jana Zemełki oraz bogato intarsjowane stalle z 1604 r. Pod koniec XIX i na początku XX w. świątynia przeszła kapitalny remont. Malowidła i projekty witraży wykonał wówczas Eligiusz Niewiadomski, artysta, który niechlubnie zapisał się w historii, dokonując zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza.

W Koninie był niegdyś zamek wybudowany przez króla Kazimierza Wielkiego. Nie przetrwał do naszych czasów, ale swoistym jego śladem jest **plac Zamkowy**. O dawnych traktach przebiegających

1 Oryginalny pomnik konia na pl. Wolności w Koninie, fot. arch. LOT Marina

1 Ratusz w Koninie, fot. D. Bednarek

przez miasto mówią klucze symbolizujące dwie bramy: Kaliską i Toruńską. Nieopodal placu Zamkowego stoi wyjątkowa (ze względu na swoją unikalną, stylizowaną na mauretańsko-bizantyjską architekturę) synagoga z 1832 r. Na jej wewnętrznych ścianach i bimie znajdują się malowidła typowe dla wielkopolskich synagog. Można zajrzeć również do gruntownie odrestaurowanego **Domu Zemełki** z przełomu XVI i XVII w., i skorzystać z oferty kulturalnej tego miejsca. Jan Zemełka, budowniczy kamienicy, to jedna z najwybitniejszych postaci w historii miasta. Pozostawił po sobie nie tylko dwa ważne obiekty w Koninie, ale też ufundował pierwszą w Polsce katedrę anatomii i botaniki lekarskiej na Uniwersytecie Krakowskim (dzisiejszym Uniwersytecie Jagiellońskim), w którym studiował. Dał w ten sposób podwaliny kształcenia farmaceutów w Polsce. Ratusz z początków XIX w. wymaga spojrzenia z określonej perspektywy, aby zobaczyć jego wyjątkowe założenie. Klasztor z pierwszej połowy XVIII stulecia mają w Koninie franciszkanie reformaci.

O wielokulturowości miasta świadczą także kościół ewangelicko-augsburski z połowy XIX w. oraz **kościół św. Andrzeja Apostoła w Gostawicach**. Budynek ten, wzniesiony w pierwszej połowie XV w., stanowi architektoniczną perelkę ze względu na swoją wewnętrzną architekturę i bogaty herbarz.

1 Zamek w Gostawicach, fot. LOT Marina

Gostawice – dawna siedziba biskupia

Zamek w Gostawicach – północnej części miasta – jest główną siedzibą **Muzeum Okręgowego** w Koninie. Fundatorem gotyckiego zamku i stojącego nieopodal kościoła był biskup poznański Andrzej Łaskarzyc. W zbiorach muzeum można zobaczyć szczątki wymarłych wielkich roślinożerców, którzy zamieszkiwali okolice dzisiejszego Konina, m.in.: mamuta i nosorożca. Królem wśród eksponatów jest naturalnych rozmiarów makieta stonia leśnego, który żył na tych terenach ok. 100 tys. lat temu. Jego szczątki znaleziono w 1984 roku na terenie odkrywki Józwin.

1 Zamek w Gostawicach, fot. K. Budziński

1 Skansen w Gostawicach, fot. A. Kamińska

Muzealna ekspozycja podzielona jest na kilka części. W samym zamku przedstawiono historię miasta oraz ciekawe wystawy lamp naftowych i XIX-wiecznej biżuterii. Można również zwiedzić dawny ziemiański dworek, mały skansen oraz ekspozycję poświęconą górnictwu odkrywkomemu. Wystawa nieprzypadkowo jest poświęcona tematyce górniczej, gdyż to tutaj, w trójce Konin – Koło – Turek, przez dziesiątki lat eksploatowano wielkie złoża węgla brunatnego. Dziś kopalnia jest wygaszana, a ogromne pokopalniane wyrobiska są poddawane rekultywacji. Na drugim brzegu Jeziora Gostawskiego widać potężną sylwetkę elektrowni Pątnów, która z tej perspektywy przypomina płynący transatlantyk.

1 Model stonia leśnego w Muzeum Okręgowym w Koninie, fot. J. Cieśliewicz

1 Dolina Warty w Koninie, fot. B. Kończak

Okolice Konina, nazywane niekiedy wielkopolskimi Mazurami, potrafią zaskoczyć liczbą jezior i ofertą dla wodniaków. Spoglądając na mapę na północ od Konina, na pierwszy rzut oka widać dość duże skupisko różnorodnych akwenów. Największe z nich to **jeziora: Gostawskie, Pałnowskie, Mikorzyńskie, Licheńskie**, które – poprzez sieć naturalnych cieków i kanałów – są włączone w Wielką Pętlę Wielkopolski, łącząc się dalej z **jeziorem Gopło**. Nad ich brzegami rozlokowały się mariny i przystanie. Ośrodki wypoczynkowe i agroturystyki proponują nie tylko zróżnicowaną bazę noclegową, ale również kompleksową obsługę swoich gości. Doskonale zagospodarowane plaże, place zabaw, boiska czy siłownie na świeżym powietrzu stwarzają wyśmienite warunki do wypoczynku. Wypożyczalnie sprzętu pływającego kuszą szeroką ofertą zarówno tych, którzy są doświadczonymi wodniakami, jak i tych, którzy z kajaków czy łodzi korzystają okazjonalnie. Kluby żeglarskie posiadają w ofercie

1 Jezioro Mikorzyńskie, fot. M. Grzeszczak

1 Okolice Konina to dobre miejsce na spływ kajakowy, fot. M. Jankowski, WOT

kursy i rejsy, w czasie których można doskonalić swoje umiejętności, a następnie wyczerterować jacht, by czerpać radość z żeglowania.

Konin jest kluczowym punktem na jednym z najciekawszych szlaków wodnych w Polsce – Wielkiej Pętli Wielkopolski. Ta malownicza, ale i pełna wyzwań wodna trasa liczy prawie 700 km. Dobrym miejscem do rozpoczęcia spływu szlakiem jest Bulwar Nadwarciański w Koninie.

Wielka Pętla Wielkopolski obejmuje rzekę Wartę, Noteć, Kanał Bydgoski i trasę Kanał Bydgoski – Kanał Ślesiński – Warta. Szlak przebiega przez Wielkopolskę, jak również Lubuskie, Pomorze i Kujawy. Ma on znaczenie międzynarodowe, tworząc fragment szlaku E70. Dużą atrakcją turystyczną są budowle hydrotechniczne. Znajduje się na nim 28 śluz, umożliwiających pokonywanie różnic poziomu wody. Na szlaku kursują statki wycieczkowe, katamarany, kajaki czy SUPy. Pływać można także na własnym sprzęcie, ale na całej długości szlaku funkcjonują wypożyczalnie sprzętu wodnego, z którego można skorzystać. Wielka Pętla Wielkopolski to także niezwykle atrakcyjny obszar o zróżnicowanej przyrodzie. We wschodniej części Wielkopolski Pętla prowadzi przez Nadwarciański Park Krajobrazowy i Nadgoplański Park Tysiąclecia, gdzie przyroda objęta jest ochroną. Historyczne krainy: Wielkopolska, Kujawy czy ziemia lubuska z miastami o bogatej historii i zabytkach pozwalają ciekawie spędzić czas.

1 Ślesin, fot. arch. UMiG Ślesin

Miasto na pograniczu wschodniej części Wielkopolski i Kujaw Borowych, położone nad jeziorami połodowcowymi: Ślesieńskim, Wąsowskim i Mikorzyńskim, co decyduje o jego walorach rekreacyjno-wypoczynkowych. Połączone naturalne jeziora są fragmentem drogi wodnej Warta – Kanał Bydgoski. Oryginalnym zabytkiem Ślesina jest **łuk triumfalny** z orłem napoleońskim, wzniesiony, jak głosi miejscowa tradycja, w 1812 r. przez mieszczan na cześć cesarza Napoleona, który miał tędy przejeżdżać w drodze na Rosję. Na początku XIX w. w Ślesinie i pobliskim Skulsku wytworzyła się specyficzna kultura związana ze środowiskiem handlarzy obrazami, którzy wędrowali po wsiach, miejscach pątniczych, odpustach i jarmarkach, a trudnili się odbijaniem na zamówienie „świętych obrazów”. W efekcie stworzyli specyficzny język nazywany **kminą ochweśnicką** (*kmینیć* – mówić, *ochwest* – obraz). Powstała tu także lokalna kuchnia, która nazwą nawiązuje do ochweśników. Widoczne są w niej wpływy żydowskiej, niemieckiej i rosyjskiej tradycji kulinarnej, ale z zachowaniem odrębności. Owa odrębność dotyczy głównie nazewnictwa potraw i składników. Kuchnia ochweśnicka bazuje na prostych składnikach, m.in. ziemniakach, gęsinie i grzybach, w które obfitują ślesieńskie lasy.

1 Jezioro Ślesieńskie, fot. M. Grzeszczak

1 Kopalnia Soli „Kłodawa”, fot. Travelphoto

W 1430 r. Kłodawa otrzymała od Władysława Jagiełły średzkie prawa miejskie. Jest tu kilka ciekawych obiektów historycznych, m.in. budynki kościoła i dawnego klasztoru karmelitów pochodzące z połowy XVIII w. Wśród cennego wyposażenia tej świątyni uwagę przyciąga zwłaszcza ambona w kształcie łodzi. Na cmentarzu parafialnym znajduje się drewniany **kościół Świętych Fabiana i Sebastiana** z połowy XVI w. Warto zobaczyć także ratusz z 1820 r.

Podziemna Trasa Turystyczna

Kłodawa jednak słynie głównie z soli! Kłodawski wysad solny, ciągnący się od Izbicy Kujawskiej przez Kłodawę do Łęczycy, został odkryty przez geologa Edwarda Janczewskiego. W 1949 r. zapadła decyzja o budowie kopalni, a w 1956 rozpoczęto eksploatację soli. Dziś **Kopalnia Soli „Kłodawa” S.A.** jest największym krajowym producentem soli kamiennej, w tym unikatowej na skalę światową soli różowej, porównywalnej ze słynną solą himalajską.

1 Kopalnia Soli „Kłodawa”, fot. P. Borowski

1 Kopalnia Soli „Kłodawa”, fot. P. Franczuk

Część podziemnych wyrobisk została udostępniona turystom jako **Kłodawska Podziemna Trasa Turystyczna**. Zwiedzając tę trasę, można posłuchać o historii powstania złóż kłodawskich oraz zastosowaniu soli, zjechać windą na poziom 600 m pod ziemią, przejść chodnikami do podziemnej kaplicy św. Kingi, patronki górników solnych. Wizyta w Kłodawie to wyjątkowe doświadczenie, jakże odmienne od znanych z innych kopalń. Tutaj turyści poruszają się nie tylko chodnikami, ale też podziwiają gigantyczne wycięte w soli podziemne sale. Trasa turystyczna dostępna jest w dni robocze oraz wybrane weekendy w roku. Kopalnia może poszczycić się rekordem Guinnessa w kategorii „najniżej odbywający się koncert muzyczny na świecie”. W 2007 r. odbył się tu koncert na głębokości 600 m pod powierzchnią ziemi, podczas którego Filharmonia Kaliska wykonała *Cztery pory roku* Antonia Vivaldiego.

1 Kopalnia soli Kłodawa, fot. M. Szczepańska

LICHEŃ STARY

1 Bazylika w Licheniu, fot. M. Maciejewski

Położony nad Jeziorem Licheńskim Licheń Stary to dziś jeden z największych ośrodków kultu religijnego nie tylko w Polsce. Historia sanktuarium maryjnego sięga roku 1850 i związana jest z objawieniem Matki Bożej w Lesie Grąblińskim. Wizerunek Matki Bożej Licheńskiej namalowany na modrzewiowej desce, uznawany za cudowny, będący kopią wizerunku Matki Bożej z Rokitna, wykonano pod koniec XVIII w. Obraz odbył swoistą wędrówkę. Przeniesiony spod Częstochowy do Grąblina, następnie do kościoła św. Doroty w Licheniu, a wreszcie w 2006 r. do ołtarza głównego bazyliki mniejszej w Licheniu. Z czasem **sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej Królowej Polski** stało się drugim po Jasnej Górze najczęściej odwiedzianym przez pątników sanktuarium maryjnym w Polsce. Co roku przybywają tu setki tysięcy ludzi.

Dzisiaj nie przypomina ono skromnego miejsca pielgrzymkowego sprzed lat. Obejmuje kościoły, kaplice, Golgotę, place na nabożeństwa, aleje drogi krzyżowej, pomniki, grobowce. Bazylika mniejsza

1 Licheń – Golgota, fot. R. Koziet

1 Wnętrze bazyliki w Licheniu, fot. arch. WOT

jest **największą świątynią w Polsce**, jedną z największych w Europie i na świecie. Wyjątkowy charakter i brzmienie mają znajdujące się w niej organy – największe w Polsce i 4. co do wielkości w Europie. W rankingu światowym, pośród instrumentów sakralnych, plasują się na 10. miejscu. Również **dzwon Maryja Bogurodzica**, największy w kraju, należy do największych w Europie. Wysokość całkowita wieży widokowej wynosi 141,5 m, a z tarasu widokowego na wysokości 114 m rozciąga się niesamowity widok. Golgota, kościoły, kaplice mają swoje historie, które trzeba poznać na miejscu. Bardzo dobrze przygotowana jest infrastruktura związana z obsługą pielgrzymów i turystów; są tu liczne hotele, pensjonaty, restauracje i jadalnie, sklepiki z pamiątkami.

1 Jezioro Licheńskie, fot. K. Budziński

KOŁO

1 Pozostałości zamku w Kole, fot. K. Budziński

Miasto lokowane w 1362 r. Tutaj król Kazimierz Wielki wybudował **zamek** przy przeprawie przez Wartę, na niewielkim naturalnym wzniesieniu na lewym brzegu rzeki. Pozostałości zamku królewskiego są dziś najstarszym i najcenniejszym obiektem zabytkowej architektury Koła. Świątynia zamku przypada na wiek XV, kiedy gościli w nim królowie polscy i odbywały się liczne sejmiki generalne szlachty polskiej. W połowie XV w. Koło było jednym z najbogatszych wielkopolskich miast. Przez wiele lat w zamku mieściła się siedziba starostów kolskich. Zamek w czasach trudnych na znaczeniu i od połowy XVI w. popadł w ruinę. Do dzisiaj zachowały się fragmenty kamienno-ceglanych murów oraz charakterystyczna wieża główna.

Cenne zabytki architektury znajdują się także w najstarszej części miasta, na wyspie otoczonej rzeką. Są to gotycki kościół Podwyższenia Krzyża Świętego, klasztor i kościół oo. Bernardynów z drugiej połowy XV w. oraz klasycystyczny ratusz. Ciekawym miejscem jest **Muzeum Techniki Ceramicznych**. Stałą część ekspozycji stanowi wystawa fajansu kolskiego, zarówno z dawnej produkcji, sięgającej początków fabryki Freudenreichów, jak i aktualnej.

1 Pozostałości zamku w Kole, fot. K. Budziński

1 Widok na skansen w Mrówkach, fot. S. Joachimczak

W gminie Wilczyn znajduje się malowniczo położony na półwyspie otoczonym bagnami i wodami Jeziora Kownackiego **średniowieczny gródek**. Odkryty został w latach 30. XX w. Obecnie jest to skansen archeologiczny w Mrówkach. Gródek zamieszkiwany był od końca XIII do połowy XIV stulecia. Na potężnym stożkowym kopcu usytuowana była jego główna budowla – pięcioboczna wieża mieszkalna. Całość otaczała palisada. W trakcie badań archeologicznych znaleziono przedmioty codziennego użytku oraz elementy militariów, m.in. groty bełtów kuszy, haki do napinania kuszy i ostrogi, świadczące o mieszkalno-rycerskim charakterze gródka. Na dwóch kondygnacjach zrekonstruowanej wieży można oglądać ekspozycję prezentującą jego historię oraz niektóre z odkrytych zabytków.

1 Rekonstrukcja walk wojów w skansenie w Mrówkach, fot. A. Bonusiak

1 Wystawa „Turkowskie dzieło Józefa Mehoffera”, fot. arch. Muzeum Miasta Turku

Na przełomie XIX i XX w. Turek był silnym ośrodkiem rzemiosła sukienniczego i tkackiego. Odkrycie w połowie XX w. złóż węgla brunatnego przyczyniło się do zmiany charakteru miasta, które stało się ośrodkiem przemysłowym. Dzisiaj to przede wszystkim **miasto w klimacie Mehoffera**, który tworzą wybitne dzieła tego artysty i atrakcje z nim związane. Zdecydowanie największą jest **kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa** z początków XX w., którego ozdoba są witraże, polichromie i obrazy olejne autorstwa Mehoffera. To drugie po Krakowie tak wielkie i cenne zbiory sztuki sakralnej tego artysty w Polsce.

Koniecznym jest odwiedzić **Muzeum Miasta Turku im. Józefa Mehoffera**. Wystawa „Józef Mehoffer – twórca znany i nieznan” była początkiem realizacji projektu „Turek – miasto w klimacie Mehoffera”, polegającego na zrekonstruowaniu i montażu w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa niedokończonych w latach 30. witraży oraz przebudowy ratusza na potrzeby muzealne. Wystawa stała w muzeum zatytułowana „**Turkowskie dzieło Józefa Mehoffera**” pozwala odkryć twórczość krakowskiego artysty. W pięciu tzw. czerwonych salach znajdują się szkice oraz kartony (projekty) do polichromii i witraży w tym kościele. Warto też zajrzeć do położonego nieopodal późnoklasycystycznego kościoła ewangelicko-augsburskiego z połowy XIX w., zaprojektowanego przez Henryka Marconiego. Mnóstwo uroku ma turecki rynek, którego klimat tworzą secesyjne kamienie, ratusz i fontanna. Urodę tego miejsca doceniają odwiedzający miasto goście, ale przede wszystkim jego mieszkańcy.

1 Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chetmnie nad Nerem, fot. D. Bednarek

Kulmhof (niemiecka nazwa wsi Chetmno) był pierwszym miejscem masowej zagłady Żydów utworzonym przez Niemców w okupowanej Polsce. W grudniu 1941 r. hitlerowcy zaożyli tu obóz zagłady przeznaczony dla mieszkańców tzw. Kraju Warty, obejmującego tereny województwa poznańskiego i tódzkiego. W obozie zamordowano ok. 200 tys. osób. Większość stanowili Żydzi z Polski, a także z Niemiec, Czech, Austrii, Belgii i Luksemburga. Ponadto wśród ofiar znalazło się 4300 austriackich Romów i Sintich, ok. 170 Polaków – pensjonariuszy domów opieki w Włotawka, nieustalona liczbowo grupa dzieci z Zamojszczyzny, 93 czeskich dzieci ze spacyfikowanych w czerwcu 1942 r. wsi Lidice i Leżáky oraz kilkudziesięciu jeńców radzieckich. Bardzo wymowny jest postawiony w 1964 r. monumentalny pomnik projektu Józefa Stasińskiego i Jerzego Buszkiewicza. Obok symbolicznej płaskorzeźby widnieje na nim napis „Pamiętamy”, a na tylnej ścianie fragment listu-przestania napisanego przez jednego z więźniów. **Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof** w Chetmnie nad Nerem stanowi oddział zamiejscowy Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie. W chetmińskim muzeum można oglądać stałą wystawę historyczną „To są ostatnie dni naszego życia, dajemy więc znać o sobie. Kulmhof – początek Zagłady”. W wyremontowanym spichlerzu w Chetmnie prezentowana jest wystawa stanowiąca element upamiętnienia 75. rocznicy pierwszego transportu ofiar zamordowanych w tym obozie.

1 Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chetmnie nad Nerem, fot. arch. obiektu

1 Bielik, fot. K. Fornalczyk

Na pograniczu Wielkopolski i Kujaw rozciąga się Nadgoplański Park Tysiąclecia – wyjątkowe miejsce, gdzie historia łączy się z naturą, a odpoczynek z odkrywaniem. Park chroni nie tylko **przyrodę jeziora Gopło** i jego malowniczych okolic, ale również **bogate dziedzictwo kulturowe** regionu. Tereny bagien, trzcinowisk, łąk, pastwisk i lasów stanowią ostoję dla licznych gatunków roślin i zwierząt. To kraina ptaków i ryb, a także opowieści, które przetrwały setki lat.

Zachodnia część parku obejmuje ciąg jezior: Skulskie, Skulska Wieś i Czartowo, jego wschodnia część obejmuje południowy fragment jeziora Gopło oraz fragment kanatu Warta – Gopło. Najważniejszą rolę odgrywa tu jezioro Gopło, przez kronikarza Galla Anonima nazwane *Mare Polonorum*, czyli polskim morzem. Nad jego brzegami można podziwiać tysiące ptaków wodno-błotnych, zwłaszcza podczas sezonowych przelotów – gęsi białoczelne, gęgawy czy zbożowe tworzą tu spektakularne widowiska. Na tafli jezior kwitną grzybień białe i grążele żółte, a brzegi porastają rozległe pasy szuwarów, skrywające bogactwo życia.

1 Perkoz, fot. T. Ziála

1 Kaczki krzyżówki, fot. P. Hadam

Park to doskonałe miejsce dla miłośników aktywnego wypoczynku. Na turystów czekają **szlaki piesze, rowerowe i wodne**. Najdłuższa z tras edukacyjnych – ścieżka Mare Polonorum – prowadzi przez najciekawsze zakątki regionu, łącząc walory przyrodnicze z historią. Rowerzyści dotrą nad Gopto Bursztynowym Szlakiem Rowerowym. Na wielbicieli kajaków czekają szlak wodny przez Gopto oraz kanał Warta – Gopto, łączący Wartę i Noteć, stanowiący fragment Wielkiej Pętli Wielkopolski.

Po stronie wielkopolskiej warto odwiedzić ośrodki wypoczynkowe w Skulsku i Mielnicy Dużej, oferujące kąpieliska i wypożyczalnie sprzętu wodnego. Na dłuższy pobyt zapraszają liczne gospodarstwa agroturystyczne, czy domki letniskowe.

Warto zwiedzić **sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skulsku** z gotycką piętą. Początek kultu wiąże się z legendą o objawieniu Matki Bożej wojom Bolesława Chrobrego. Najbardziej znane z legend miejsce pozostaje jednak w województwie kujawsko-pomorskim – to Kruszwica nad jeziorem Gopto, mocno związana z początkami

1 Gęgawy, fot. M. Malecka-Lubik

1 Mysią Wieżę w Kruszwicy, fot. arch. WOT

polskiej państwowości. Tam można zobaczyć romańską kolegiatę Świętych Piotra i Pawła i ruiny późnogotyckiego zamku z tajemniczą Mysią Wieżą. Na terenie Parku Krajobrazowego, nad kanałem Warta – Gopto, ciekawym miejscem jest osada Warzymowo, gdzie według lokalnej tradycji miał się urodzić legendarny Piast Kołodziej. We wsi znajduje się gotycki kościół św. Stanisława z XV w.

Nadgoplański Park Tysiąclecia to miejsce, gdzie natura spotyka historię i lokalne legendy. To przestrzeń, w której można natadować baterie, spędzić aktywnie czas na świeżym powietrzu i odkryć fascynujące ślady przeszłości.

1 Kościół w Skulsku pomiędzy jeziorami Skulskim i Skulska Wieś, fot. P. Młodkowski, arch. ZPKWW

1 Nadwarciański Park Krajobrazowy, fot. K. Budziński

Nadwarciański Park Krajobrazowy to prawdziwe **królestwo ptaków** potożone w dolinie środkowej Warty, wśród rozległych łąk i pastwisk, między starorzeczami i po obu stronach wijącej się rzeki. Można tu zaobserwować ponad 230 gatunków ptaków podczas lęgów i migracji. Wiosną dolina zamienia się w rozlewiska, a niebo nad łąkami tętni życiem – pojawiają się m.in. bociany białe, stada gęsi, kaczek, ptaków siewkowych.

Bogactwo przyrodnicze podmokłej doliny Warty można odkrywać, korzystając z czerwonego szlaku turystycznego, Nadwarciańskiej Drogi Świętego Jakuba oraz ścieżek dydaktycznych. Trzeba jednak mieć na uwadze, że przez dużą część roku przemierzanie tych terenów będzie wymagać kaloszy, a czasami okaże się niemożliwe. Pieszym polecamy **wędrówkę ścieżką dydaktyczną** „Po suchym i mokrym Łądzie” – 10-kilometrową trasę prowadzącą przez najpiękniejsze zakątki parku, przez malownicze łąki, a także stanowiska archeologiczne. Zlokalizowane na niej przystanki edukacyjne

1 Nadwarciański Park Krajobrazowy, fot. P. Młodkowski, arch. ZPKWW

1 Nadwarciański Park Krajobrazowy, fot. P. Młodkowski, arch. ZPKWW

pozwolą lepiej zrozumieć unikatowość chronionego krajobrazu i jego historię. Rowerzyści dotrą tutaj **Nadwarciańskim Szlakiem Rowerowym**, prowadzącym m.in. z Konina, Śremu czy Poznania. Wodniacy odkryją uroki parku, płynąc Wartą wzdłuż **Wielkiej Pętli Wielkopolski** np. z przystani w Łądzie do Pyzdr. Lokalną atrakcją są nadal funkcjonujące przeprawy promowe. Można podziwiać okolicę z punktu widokowego w Ratajach, z mostów w Pyzdrach i Łądzie czy z tarasu dawnego dworu w Łądzie.

Właśnie w tym zabytkowym dworze mieści się **Ośrodek Edukacji Przyrodniczej** – miejsce łączące naukę z fascynującym światem przyrody. Multimedialna wystawa pozwala przenieść się w scenerię łąki trzęślicowej i starorzecza, i to zarówno dzienną, jak i nocną. Realistyczne modele roślin i zwierząt ukazują niezwykły świat motyli, ważek, płazów czy rzadkich ptaków. Ośrodek oferuje zajęcia dla dzieci i dorosłych – od zielonych szkół po warsztaty i wydarzenia tematyczne, takie jak Tydzień Liczenia Motyli czy oSowiaty Tydzień.

1 Bocian biały, fot. B. Kończak

1 Diorama Łąd, fot. arch. ZPKWW

Dla miłośników historii nie lada gratką będzie **Festiwal Kultury Stowiańskiej i Cysterskiej**, odbywający się co roku w pierwszy czerwcowy weekend. W otoczeniu klasztoru w Łądzie można przeżyć się w czasy średniowiecza – uczestniczyć w pokazowej bitwie o Łąd, zobaczyć rekonstrukcję życia dawnych Stowian i cystersów, a ponadto posłuchać muzyki inspirowanej epoką.

Nadwarciański Park Krajobrazowy zachwyca różnorodnością – dziką przyrodą, bogatą historią i możliwościami aktywnego wypoczynku. Niezależnie od tego, czy szukacie spokoju, kontaktu z naturą, czy inspirującej przygody – znajdziecie tam wszystko.

1 Walki wojów na festiwalu w Łądzie, fot. J. Orchowski

ŁĄD

1 Opactwo w Łądzie, fot. J. Nowak

Wieś położona na skarpie nad Wartą, w środkowej części Nadwarciańskiego Parku Krajobrazowego. Od IX do XIII w. był tu gród obok przeprawy przez Wartę, a od XII do XVIII w. siedziba kasztelania łądzkiej.

Pertą architektury jest **opactwo w Łądzie – zespół klasztorny cystersów, obecnie salezjanów**. Należy on do grupy najstarszych klasztorów na ziemiach polskich. To wybitny zabytek architektury sakralnej o znaczeniu ponadregionalnym, uznany za pomnik historii. Klasztor w Łądzie jest modelowym przykładem opactwa cysterskiego pod względem miejsca lokacji przy ważnym szlaku i z dala od ośrodków miejskich, osadzenia w naturalnym krajobrazie. Stąd cystersi nazywani są przez niektórych prekursorami ekologii. Zakonicy przybyli tu z Łekna na początku XII w. Najważniejszą budowlą opactwa jest kościół klasztorny NMP i św. Mikołaja, pierwotnie romański, obecnie barokowy, z dobrze zachowanymi malowidłami ściennymi autorstwa m.in. Adama Swacha, Łukasza Raedtkego

1 Wnętrze kościoła klasztornego pw. NMP i św. Mikołaja w Łądzie, fot. B. Kończak

1 Gęsi na tle opactwa w Łądzie, fot. J. Orchowski, arch. ZPKWW

i Jerzego Wilhelma Neunhertza. Przylegający do kościoła klasztor powstał w drugiej połowie XIV w. Zachwycają gotyckie krużganki z unikatową serią barokowych olejnych obrazów ukazujących dzieje cystersów w Polsce i Europie. Szczególną wartość ma kapitułarz z około 1360 r., przekształcony w barokową kaplicę. Najcenniejszym pomieszczeniem klasztoru jest oratorium św. Jakuba Apostoła ozdobione gotycką polichromią.

W pobliżu zachowało się kilka obiektów o wysokiej wartości kulturowej. Na wydmowym wzniesieniu zwanym Rydlową Górą można obejrzeć grodzisko – ważny ośrodek władzy z okresu początków państwowości polskiej. Klasycystyczny dwór w Łądzie, otoczony parkiem krajobrazowym, pochodzi z pierwszej połowy XIX w. Dziś mieści się w nim Ośrodek Edukacji Przyrodniczej i siedziba Nadwarciańskiego Parku Krajobrazowego.

W Łądzie funkcjonuje duża marina, będąca doskonałym miejscem na zacumowanie łodzi podczas rejsu po Wielkiej Pętli Wielkopolski, lub do zwodowania kajaków podczas spływu na Warcie. W pełni wyposażony obiekt oferuje zaplecze sanitarne i restaurację styłącą z dań z ryb. W sąsiedztwie mariny znajduje się też uwielbiana przez fotografów plantacja lawendy, oferująca takie niezwykłości jak lawendowa kawa i lawendowe stodycze.

1 Lawendowy Łąd, fot. M. Hylinska

1 Zagłówka na jeziorze, fot. M. Jankowski, WOT

Poznając region, korzystaj z Kolei Wielkopolskich – aktualny rozkład na: koleje-wielkopolskie.com.pl

© Wielkopolska Organizacja Turystyczna

Tekst:

Andrzej Łącki, Anna Brykalska-Domańska

Redakcja:

Anna Brykalska-Domańska

Korekta:

Eleonora Mierzyńska-Iwanowska

Projekt graficzny (skład, okładka, przygotowanie do druku)

EURO PILOT Sp. z o.o., Warszawa

www.europilot.com.pl

Publikacja finansowana ze składek członków WOT.

Poznań 2025

ISBN 978-83-63729-34-9

www.wielkopolska.travel

www.wielka-petla.pl

Wydawca:

Wielkopolska Organizacja Turystyczna
www.wot.org.pl

Projekt graficzny, skład, druk:
EURO PILOT Sp. z o.o., Warszawa
www.europilot.com.pl

Poznań 2025, ISBN 978-83-63729-34-9